

Prehlbovanie vzájomnej zahraničnoobchodnej spolupráce Slovenska s Ukrajinou v období globálnych geopolitických zmien¹

Elena Kašťáková² - Dáša Bebiaková³

The Deepening of the Mutual Foreign Trade Cooperation between Slovakia and Ukraine in the Period of the Global Geopolitical Change

Abstract

Ukraine is his political guidelines not only opens up the world community, but also plays an active role in global integration processes in the international arena. Among the EU's eastern neighbours copulating on their most important partners. The aim of this paper is to examine the development of foreign trade relations between the Slovak Republic and Ukraine, and a detailed analysis of bilateral trade and investment activities to establish the possibility of deepening the development of mutual cooperation in the research area. Increased economic cooperation with Ukraine, Slovakia may have positive effects mutual growth economies, thus further deepen the integration processes within the EU.

Key words

Slovakia, Ukraine, foreign trade cooperation, foreign trade, investment activities

JEL Classification: F21, F14

Úvod

V dnešnom globálnom hospodárskom usporiadaní nastávajú významné zmeny, na ktoré musí reagovať aj obchodná politika SR. Pri súčasnom stave otvorenosti slovenskej ekonomiky vystupuje do popredia potreba zvyšovania jej vonkajšej konkurenčnej schopnosti. Nadobudnutím nezávislosti Ukrajiny v roku 1991 sa Ukrajina začala orientovať na zahraničnopolitické priority aj na zahraničnoobchodnú orientáciu v období globálnych geopolitických zmien.

Ukrajina je po Rusku druhou najväčšou krajinou v Európe. Predstavuje dôležitý priestor prístupu k oblasti Kaukazu. Pôsobenie súperenia susedských mocností o územie Ukrajiny v minulých obdobiach spôsobilo konflikt a pôsobenie rôznych kultúr, ktoré ovplyvnili západ krajiny. Ten je viac orientovaný na spoluprácu so západnými partnermi, zatiaľ čo Ukrajinci na východe Ukrajiny používajú vo väčšej miere ruský jazyk a spolupracujú s Ruskom (SARIO, 2014).

¹ The paper is a part of scientific project VEGA no. 1/0391/13 *Importance of third countries for the strategic development objectives of the EU in the post-crisis period (with implications for the Slovak economy).*

² doc. Ing. Elena Kašťáková, PhD.; University of Economics in Bratislava, Faculty of Commerce, Department of International Trade, Dolnozemska cesta 1, 852 35 Bratislava; E-mail: elena.kastakova@euba.sk

³ Dáša Bebiaková, Ph.D. student; University of Economics in Bratislava, Faculty of Commerce, Department of International Trade, Dolnozemska cesta 1, 852 35 Bratislava; E-mail: dasa.bebiakova@gmail.com

Prienik slovenských firiem na trh Ukrajiny je v súčasnosti dôležitý vzhľadom na veľkosť trhu UA, jeho relatívnu nenasýtenosť, geografickú a jazykovú blízkosť, vzhľadom na budúcu konsolidáciu tohto trhu, perspektívu euro-integrácie Ukrajiny a v neposlednom rade vzhľadom na postupné obsadzovanie ukrajinského trhu domácimi a zahraničnými spoločnosťami.

1 Metodika práce

Cieľom daného príspevku je preskúmať vývoj zahraničnoobchodných vzťahov medzi Slovenskom a Ukrajinou a na základe podrobnej analýzy vzájomného obchodu a investičnej činnosti stanoviť možnosti prehlbovania ich vzájomnej spolupráce v skúmanej oblasti.

Na dosiahnutie cieľa sa využili viaceré teoretické metódy, ktoré boli použité vo forme všeobecných metód (abstrakcie, analýzy, syntézy, dedukcie a indukcie). Zároveň sa v práci využili aj empirické metódy, hlavne metóda komparácie na porovnanie krajiny, regiónov a dosiahnutých výsledkov. Na sprehľadnenie údajov o zahraničnom obchode sa použili špeciálne metódy, a to hlavne exaktné či grafické zobrazenia.

Pre tento výskum bol zdrojom Štatistický úrad SR a EUROSTAT, ktorý poskytoval údaje slúžiace na analýzu vzájomného zahraničného obchodu medzi Slovenskom a Ukrajinou. Tovarová štruktúra vzájomného zahraničného obchodu bola klasifikovaná podľa nomenklatúry harmonizovaného systému. Pri výskume zahraničného obchodu Ukrajiny sme vychádzali z údajov Štatistického úradu Ukrajiny a tovarová štruktúra Ukrajiny bola posudzovaná na základe SITC podľa štatistiky UNCTADSTAT.

2 Výsledky a diskusia

V oblasti slovensko-ukrajinských zahraničnoobchodných vzťahov bol prvý dokument upravujúci naše bilaterálne vzťahy *Dohoda o dobrom susedstve, priateľských vzťahoch a spolupráci medzi Slovenskou republikou a Ukrajinou* podpísaná slovenským prezidentom M. Kováčom v rámci oficiálnej návštevy Ukrajiny 29. až 30. júna 1993. Napriek všetkým snahám vzájomná spolupráca stagnovala. Pozitívny prelom v slovensko-ukrajinských vzťahoch nastal v rokoch 2000 – 2001. K prvému polroku 2008 je v ukrajinsko-slovenskej zmluvnoprávnej báze platných 50 zmlúv, dohôd, iných dvojstranných medzinárodných dokumentov, podrobne upravujúcich medzi iným aj vzájomné obchodné aktivity štátov. K najdôležitejším obchodným dohodám patria: (MZV a EZ SR, 2015)

- Dohoda medzi vládou SR, vládou Ruskej federácie a Kabinetom ministrov Ukrajiny o preprave jadrových materiálov medzi SR a Ruskou federáciou cez územie Ukrajiny – podpísaná 21. 10. 2010;
- Dohoda o spolupráci medzi Úradom pre normalizáciu, metrológiu a skúšobníctvo SR a Štátnym výborom Ukrajiny pre technickú reguláciu a spotrebiteľskú politiku v oblasti normalizácie, metrológie a posudzovania zhody – podpísaná 28. 10. 2010;

- Protokol o zmenách a doplnení Dohody medzi vládou SR a Kabinetom ministrov Ukrajiny o leteckej doprave – podpísaný 6. 10. 2010;
- Protokol o spolupráci MZV SR a MZV Ukrajiny – podpísaný 6. 10. 2010;
- Protokol medzi Colným riaditeľstvom SR a Štátnou colnou službou Ukrajiny o organizácii výmeny informácií o tovaroch a dopravných prostriedkoch pri prechode cez štátnu hranicu SR/Ukrajina – podpísaný 18. 9. 2009;
- Memorandum o spolupráci medzi Národnou agentúrou pre rozvoj malého a stredného podnikania a Štátnym úradom Ukrajiny pre regulačnú politiku a rozvoj podnikania – NADSME/MH SR – podpísané 3. 9. 2013 počas 4. zasadnutia MVK pre hospodársku, priemyselnú a vedecko-technickú spoluprácu.

V súčasnosti medzi Slovenskom a Ukrajinou sú rozpracované tieto dohody (MZVaEZ SR, 2015):

1. Zmluva medzi Slovenskou republikou a Ukrajinou o postúpení zodpovednosti za riadenie leteckých dopravných služieb;
2. Dohoda medzi vládou Slovenskej republiky a Kabinetom ministrov Ukrajiny o zmene Dohody medzi vládou Slovenskej republiky a vládou Ukrajiny o železničnej doprave cez štátnu hranicu podpísanej 15. júna 1995;
3. Memorandum o spolupráci medzi SARIO a Štátnou agentúrou investícií a národných projektov Ukrajiny;
4. Memorandum o spolupráci medzi Ministerstvom pôdohospodárstva a rozvoja vidieka Slovenskej republiky a Ministerstvom agrárnej politiky a potravinárstva Ukrajiny v oblasti prispôsobovania sa agrárneho sektora normám a štandardom EÚ;
5. Memorandum o vzájomnom porozumení a spolupráci v oblasti pozemkových vzťahov a rozvoja vidieka medzi Ministerstvom pôdohospodárstva a rozvoja vidieka Slovenskej republiky a Ministerstvom agrárnej politiky a potravinárstva Ukrajiny.

2.1 Vývojové tendencie zahraničného obchodu Ukrajiny

Každá krajina disponuje rôznym objemom nerastného bohatstva, ktoré určitým spôsobom ovplyvňuje jej podnikateľské prostredie. Schopnosť správneho využitia takýchto zdrojov surovín a ich efektívne využívanie vo veľkej miere ovplyvňuje ekonomické výsledky danej krajiny. Proces zapájania krajiny do vonkajších hospodárskych vzťahov umožňuje zmiernovať vlastné komparatívne nevýhody, ale takisto poskytuje aj určité komparatívne výhody. Týmto môže eliminovať deficit, či už surovín, technológií, kvalifikovanej pracovnej sily, alebo statkov, ktoré krajina nie je schopná vyrobiť. Čím je miera otvorenosti ekonomiky vyššia, tým je aj podiel na medzinárodnom obchode väčší. Začlenenie krajiny do procesov medzinárodnej del'by práce rozvíja importné a exportné možnosti krajiny, čo sa prejaví na hospodárskom raste a jej konkurencieschopnosti. Rozsah zahraničného obchodu je determinovaný vnútornými možnosťami krajiny a závisí od historických, prírodných, technických, politických a ekonomických podmienok. V období globalizácie pozorujeme čoraz väčšiu vzájomnú prepojenosť krajín a interdependenciu z hľadiska ekonomickej spolupráce, čo prerastá až do medzinárodnej ekonomickej integrácie.

Smerovanie zahraničnoobchodnej politiky Ukrajiny ovplyvňuje aj geostrategická poloha, keďže oddeľuje EÚ od Ruska. Namierená zahraničná politika na integráciu do európskych a euroatlantických štruktúr (EÚ, NATO) sa stretáva s nesúhlasom časti obyvateľstva a takisto aj Ruska. Ukrajina bude z pohľadu obchodných a ekonomických vzťahov aj ďalej upriamená na spoluprácu s RF a krajinami SNŠ. No v súčasných zahraničnoobchodných vzťahoch sa začína orientovať na EÚ. Vzájomné rokovania o vytvorení zóny voľného obchodu medzi EÚ a Ukrajinou priniesli krajine obchodné výhody v podobe rozšírených možností vývozu, ktoré nastali vďaka zníženiu tarifných a netarifných obmedzení⁴ pre dovoz ukrajinských tovarov na všetky významné svetové trhy. Súčasne ďalšou výhodou je aj ochrana domácej výroby, harmonizácia legislatívy s legislatívou WTO a zjednocovanie noriem a certifikácií. (Kašťáková et al., 2009)

Podrobný vývoj zahraničného obchodu Ukrajiny v rokoch 2009 – 2013 je znázornený v tabuľke 1.

Tab. 1 Vývoj zahraničného obchodu Ukrajiny v rokoch 2009 – 2013 (v mld. USD)

	2009	2010	2011	2012	2013
Vývoz	49,3	63,2	82,2	82,4	76,1
Dovoz	50,6	66,2	88,2	91,4	84,6
Obrat	99,9	129,4	170,4	173,8	160,7
Saldo	-1,3	-3	-6	-9	-8,5

Zdroj: spracované autorkami podľa ŠÚU (2014)

Obrat zahraničného obchodu Ukrajiny v roku 2013 poklesol o 13,1 mld. USD oproti predchádzajúcemu roku, čo je takmer o 7,5 %. Príčinou bolo zníženie dovozu a vývozu oproti predošlým rokom, u oboch ukazovateľov približne o 7,5 %. Na hodnotách zobrazených v tabuľke 1 pozorujeme v rokoch 2010 – 2011 výrazné asi 30-percentné tempo rastu importu a exportu, čo znamená, že negatívne dosahy svetovej hospodárskej krízy, keď dochádzalo k prepadu obchodu, sa postupne utlmujú. Prícom zahraničný obchod a vzájomné vzťahy ožívajú do bodu, keď od roku 2012 začína tempo rastu stagnovať a postupne klesať. Dlhodobopasívne saldo obchodnej bilancie naznačuje potrebu efektívneho zvýšenia vývozu a reštrukturalizácie obchodnej výmeny so zahraničím. Pokiaľ budú v štruktúre exportu prevažovať tovary s nízkou pridanou hodnotou a v štruktúre importu s vysokou, tento negatívny trend bude aj naďalej negatívne ovplyvňovať celú makroekonomickú situáciu na Ukrajine.

Ukrajina v roku 2013 uskutočňovala zahraničnoobchodné operácie s partnermi takmer z 215 krajín sveta. Najväčším obchodným partnerom podľa objemu obratu boli krajiny SNŠ s podielom približne 39 %. Medzi nimi si prvenstvo obsadilo Rusko ako veľmi významná svetová ekonomika. V sledovanom období tesne za krajinami SNŠ nasledovali krajiny EÚ s podielom 29,4 % a krajiny Ázie s podielom 22,8 %. V teritoriálnej štruktúre zahraničného obchodu Ukrajiny boli zachované trendy poklesu obchodovania s krajinami SNŠ, podiel krajín EÚ bol nezmenený a, naopak, bol zaznamenaný rast ostatných krajín, najmä ázijského regiónu.

⁴ Po osamostatnení Ukrajiny na nezávislý štát boli import a export obmedzované prísnyimi netarifnými obmedzeniami, napr. licenciami, kvótami. Vstupom krajiny do WTO sa situácia výrazne zmenila.

V ostatnom desaťročí v rámci štruktúry ukrajinského exportu najviac prevažovali práve odvetvia, ako sú: ťažba uhlia, hutníctvo, chemický a ťažký priemysel. Ukrajina sa na medzinárodných trhoch radí k najvýznamnejším exportérom ocele. Takáto štruktúra ekonomiky je veľmi zraniteľná, čo sa prejavilo hlavne počas globálnej hospodárskej a finančnej krízy v rokoch 2008 – 2009, keď ukrajinský export poklesol takmer o 50 %. Krajina bola vážne zasiahnutá poklesom dopytu po oceliarskych výrobkoch, čím sa zvýraznila už jestvujúca finančná a hospodárska zraniteľnosť štátu. V 90. rokoch minulého storočia z pohľadu podielu exportu na HDP Ukrajiny sa prejavil progresívny trend a v roku 2010 stabilizácia na úrovni 45 % – 50 %. Podiel importu na HDP bol na Ukrajine väčší, čo sa prejavilo v podobe dlhodobého pasívneho salda jej obchodnej bilancie (Rental & Kozhabayeva, 2010).

V ostatných piatich rokoch komoditná štruktúra importu Ukrajiny nemala výrazné výkyvy. V roku 2013 prvenstvo v štruktúre dovážaných tovarov na Ukrajinu patrilo minerálnym palivám takmer s tretinovým podielom na celkovom ukrajinskom dovoze (30,94 %), čo predstavovalo 26 192,813 mil. USD. Druhé miesto v importe dosiahli stroje a dopravné prostriedky (25,23 %), za nimi nasledovali chemikálie a príbuzné prostriedky s 13,21-percentným podielom a priemyselný tovar (12,52 %). Ďalšími importnými tovarovými skupinami boli nápoje a tabak (1,18 %) v hodnote 998,811 mil. USD, komodity a predmety obchodu (0,96 %) a živočíšne a rastlinné oleje a tuky (0,41 %) (UNCTADSTAT, 2014).

2.2 Vývoj vzájomného zahraničného obchodu

Ukrajina je pre SR významným a strategickým partnerom z pohľadu dodávateľa surovín na ich ďalšie spracovanie na Slovensku. Prakticky viac ako 80 % surovín je dovážaných práve z Ukrajiny a krajín Spoločenstva nezávislých štátov (SNS). Vývoj zahraničného obchodu Slovenska s Ukrajinou v období od roku 2008 do 2013 mal mierne klesajúcu tendenciu, i keď v roku 2013 sme pozorovali 7-percentný nárast. Podrobný prehľad vzájomného zahraničného obchodu medzi Slovenskom a Ukrajinou je znázornený v tabuľke 2.

Tab. 2 Vývoj zahraničného obchodu Slovenska s Ukrajinou v rokoch 2008 – 2013 (v mil. EUR)

	2008	2009	2010	2011	2012	2013
Vývoz na Ukrajinu	504,7	252,3	368,8	471,9	442,1	479,3
Dovoz z Ukrajiny	665,9	291,8	445,5	607,8	593,3	628,7
Obrat	1 170,6	544,1	814,3	1 079,7	1 035,4	1 108,0
Saldo	161,2	39,5	-76,7	-135,9	-151,2	-149,4

Zdroj: spracované autorkami podľa údajov ŠÚ SR (2014)

V roku 2013 slovenský export na Ukrajinu tvoril iba 0,74 % z celkového slovenského exportu a narástol o 8,4 % v porovnaní s predchádzajúcim rokom (Kašťáková & Ružeková, 2014).

V tovarovej štruktúre slovenského exportu na Ukrajinu najväčší podiel predstavovali: osobné automobily s podielom 12,92 %, nasledovali telekomunikačné zariadenia

(8,4 %); naplocho valcované železo a oceľ (8,1 %); ostatné surové minerály (7,2 %); papier a lepenka (4,6 %); ostatné plastické látky v prvotných formách (4,4%); výrobky zdravotníckej, inštalačnej a vykurovacej techniky (2,8 %); čerpadlá, kompresory a ventilátory (2,6 %); valcované železo a oceľ (2,5 %); elektrická energia (2,0 %); elektrické a mechanické zariadenia pre domácnosť (2,0 %); kancelárske stroje (1,8 %); stavia z hliny a žiaruvzdorné (1,5 %); televízne prijímače (1,3 %); polyméry vinylchloridu (1,2 %); papier a lepenka (1,2 %) (MH SR, 2014).

V roku 2013 slovenský import z Ukrajiny na Slovensko predstavoval 1,05-percentný podiel z celkového slovenského dovozu tovarov. V komoditnej štruktúre vzájomného importu najväčší podiel predstavovala: železná ruda a koncentráty (51,8 %); zemný plyn (8,1%); prostriedky na rozvod elektrickej energie (7,6 %); valcované železo a oceľ (7,1 %); uhlie neaglomerované (6,8 %), pánske a chlapčenské odevy (1,8 %); dyhy, preglejky a opracované drevo (1,6 %); surové a namorené drevo (1,3 %) (MH SR, 2014).

V súčasnosti je prienik slovenských firiem na trh Ukrajiny strategicky dôležitý vzhľadom na veľkosť a rozsiahlosť ukrajinského trhu, jeho relatívnu nenasýtenosť, geografickú a jazykovú blízkosť, na budúcu konsolidáciu tohto trhu a takisto jeho perspektívu v integračných procesoch s EÚ. Ukrajinský trh predstavuje pre slovenské firmy značný potenciál, jeho plné využitie závisí od realizácie ekonomických reforiem s ukrajinskou vládou, od tempa štandardizácie podnikateľského a investičného prostredia danej krajiny (Rokovania, 2014).

2.3 Vývoj obchodno-investičnej spolupráce medzi Slovenskom a Ukrajinou

Vyhliadky obchodno-investičnej spolupráce Slovenska s Ukrajinou budú závisieť od kľúčových podmienok. Prienik slovenských spoločností na ukrajinský trh je dôležitý z hľadiska vyjadrenia veľkosti trhu Ukrajiny, ktorý sa vyznačuje relatívnou, geografickou a lingvistickou obnovou, ktorá je rešpektovaná budúcou konsolidáciou trhu, zároveň je perspektívou Európskej integrácie Ukrajiny a v neposlednom rade vedie k postupnému etablovaniu domácich a zahraničných spoločností na ukrajinský trh. Ukrajina je perspektívny trh pre slovenské spoločnosti, ktoré vyjadrujú značný potenciál, pričom úroveň ich rozvinutosti závisí od stupňa vykonávania hospodárskych reforiem a pre ich plné využitie si vláda Ukrajiny stanovila tempo ďalšej štandardizácie podnikateľského a investičného prostredia Ukrajiny prostredníctvom euro-integračného procesu. Ukrajinská infraštruktúra prešla čiastočnou modernizáciou (viditeľné zmeny sú v zlepšení prevádzky, imidžu a kapacity medzinárodného letiska) takisto bolo zavedené vysokorýchlostné vlakové spojenie. Čo sa týka reforiem, tak Ukrajina prijala nové reformy na založenie nových spoločností, súčasne znížila náklady na ich založenie a zjednodušila rôzne administratívne úkony spojené s nastavením start up firiem. Na základe toho znížila výšku daní, vykonala reformu súdnictva, posilnila pôsobnosť finančných sektorov (EU – Ukraine Association Agreement, 2014).

Ukrajina je pre SR dôležitým strategickým partnerom z pohľadu dodávania surovín pre ďalšie spracovanie v SR. Najvyššia koncentrácia slovenských podnikov sa nachádza v pohraničí zakarpatskej oblasti. Priame zahraničné investície sú najviac zastúpené v oblasti Kyjeva (32 %), ďalej tiež Dnepropetrovskej oblasti (10 %), Doneckej ,

Charkovskej, Odeskej, Ľvovskej a Zakarpatskej oblasti. Ukrajina je stále dôležitejším partnerom SR v oblasti obchodu a hospodárskej spolupráce a je veľmi dôležitým dodávateľom energií prostredníctvom dopravných koridorov. Tieto dopravné koridory spájajú SR a Ukrajinu prostredníctvom stabilného rastu a vzájomného obratu, ktoré tvoria geografickú blízkosť. Vďaka tomu poskytujú do budúcnosti ďalšie možnosti permanentného posilnenia vzájomnej obchodnej spolupráce, ale len dovtedy, dokedy v rámci zahranično-politických vzťahov bude Ukrajina riadená nezávisle (CEER, 2015).

Prebiehajúci ukrajinsko-ruský konflikt výrazne znehodnotil ukrajinskú hrivnu, a tým zároveň aj oslabil ukrajinských kupujúcich. Aj to je jeden z vplyvov tejto politickej krízy u našich východných susedov, ktorá komplikuje obchodno-investičnú spoluprácu slovenských firiem s Ukrajinou. Tento prípad si konkrétne predstavíme na základe zistenia z prostredia jednotlivých slovenských firiem, ktoré vidíme aj v obr. 1. Tieto firmy pôsobia na Ukrajine alebo obchodujú s Ukrajinou. Podľa finančného riaditeľa spoločnosti Chemosvit Fólie: „Devalvácia hrivny spôsobuje, že sa stretávame s menším záujmom ukrajinských zákazníkov o tovary našej spoločnosti“ (FINWEB, 2015). Podľa neho spoločnosť plánovala na Ukrajine modernizovať a rozšíriť výrobné kapacity. Teraz sa však rozhodla svoje plány zmraziť minimálne do okamihu, kým sa situácia v krajine nezlepší. Podnikateľov však neznepokojuje iba situácia na Ukrajine, ale na druhej strane sa aj obávajú vyhrotenia konfliktov medzi Ruskom a Západom. Podľa obchodného riaditeľa žilinskej firmy Eltec Mariána Adamicu, ktorého spoločnosť vyrába energetické systémy budú do obchodných aktivít a spolupráce Slovenska a Ukrajiny zasahovať možné sankcie voči Moskve a prostredníctvom nich môže dôjsť k poklesu investičných a nákupných aktivít zo strany ruských investorov. Ďalej podľa analytika firmy Bisnode Michala Ríčača a ďalších odborníkov, ktorí sa vyjadrili, že keď bude ukrajinsko-ruská kríza pokračovať, tak to poznačí aj slovenskú ekonomiku. Táto zvýšená neistota vyjadrená ďalším vývojom ukrajinsko-ruských vzťahov je pre mnoho firiem veľkou záťažou. Slovenské firmy takisto pozorne sledujú, čo sa za našimi východnými hranicami deje. Podľa riaditeľa Chemosvitu Fólie Jaroslava Mervarta vývoj obchodno-investičnej spolupráce bude veľmi závisieť od prípadných colných zmien, či už smerom do Ruska, alebo do Európskej únie. Ďalej sa vyjadril, že spoločnosť zatiaľ priamy vplyv krízy na Ukrajinu nepocit'uje. Výroba fólií, ktorou sa spoločnosť zaoberá hlavne pre elektrotechnický a potravinársky priemysel v ukrajinskom Lucku, pokračuje v normálnom režime. Ďalšia firma, ktorá nepocit'uje vplyv ukrajinskej krízy, je firma Ozex, ktorá sa zaoberá výrobou pánskych odevov, ktorá má sídlo na juhu Zakarpatskej oblasti Ukrajiny a zamestnáva 600 zamestnancov. Avšak na druhej strane žilinská firma Elteco utlmila svoje aktivity na Ukrajine ešte pred začiatkom ukrajinskej krízy, ktorá sa začala v roku 2013 a takisto podľa obchodného riaditeľa Mariana Adamicu spozorovala pokles investičných a nákupných aktivít zo strany ruských investorov. Podľa neho je hlavný problém v oblasti kurzu, pretože klesajúci rubel predražuje nákupy ruských klientov a súčasne veľkým problémom sú aj embargá a sankcie voči Rusku (Finweb, 2015).

Obr. 1 Priame zahraničné investície slovenských spoločností na Ukrajine

Zdroj: Finweb. (2015). *Ukrajina straší slovenský biznis, väčšou hrozbou je však Rusko*. Dostupné 15.02.2015, na <http://finweb.hnonline.sk/ukrajina-strasi-slovensky-biznis-vacsou-hrozbou-je-ale-rusko-608512>

Počas ozbrojeného konfliktu Ruska a Ukrajiny bola významnou udalosťou ratifikácia asociačnej dohody Európskym parlamentom a Najvyššou radou Ukrajiny, ktorá sa uskutočnila 27. júna a 16. septembra 2014. Prostredníctvom asociačnej dohody by mala začať platiť k decembru 2015 prehĺbená a komplexná dohoda o voľnom obchode (ďalej len DCFTA). Na základe tejto dohody slovenské podnikateľské prostredie prejavilo záujem o posilnenie spolupráce s Ukrajinou. Táto spolupráca by mala zasahovať do obchodnej, ekonomickej a investičnej oblasti. V týchto oblastiach vzrástol obchodný obrat viac ako o 12,5 % a v rámci slovenských investícií na Ukrajine viac ako o 47 %. Vytvorenie zóny voľného obchodu Ukrajiny a EÚ sa javí ako významná perspektíva posilnenia ukrajinsko-slovenskej investičnej spolupráce (Samokhalov, 2014).

Avšak Rusko podniká kroky na diskreditáciu zóny voľného obchodu medzi Ukrajinou a EÚ, pretože sa obáva, že jeho výrobky nebudú schopné konkurovať európskym výrobkom na ukrajinskom trhu. Na druhej strane však EÚ prijala riešenie rozšíriť režim preferencií v obchode s Ukrajinou do konca roka 2015. Na základe toho je vývoz ukrajinských tovarov na EÚ trh liberalizovaný a je vytvorená jednostranná zóna voľného obchodu zo strany EÚ. Na základe jednostrannej liberalizácie a colných preferencií zo strany EÚ voči Ukrajine sa vyjadruje pozitívny účinok na naše poľnohospodárstvo a na priemysel, ktorý sa zaoberá spracovaním poľnohospodárskej produkcie. Na druhej strane musíme brať ohľad na prebiehajúcu situáciu na Ukrajine, najmä anexiu Krymu a vonkajšiu agresiu na východe Ukrajiny. Na druhej strane musíme pripomenúť, že Ukrajina sa uberá geopolitickou westernizáciou a sociálno-politickou konsolidáciou, ktorú výrazne pociťuje aj obchodno-investičná oblasť vzťahov Slovenska a Ukrajiny (Parlamentný kuriér, 2015).

Záver

V poslednom období sme boli svedkami nárastu makroekonomických nerovnováh, ktoré majú priamy vplyv na zahraničný obchod. Tento problém je hlavne o politicko-ekonomickej kríze medzi Ruskom a Ukrajinou. Cieľom zabrániť podobnému vývoju a obnoviť rast prišla Európska komisia s návrhom sankcií, ktoré by mali byť súčasťou širšieho prístupu EÚ voči Rusku. Toto úsilie pripomína, že jediným cieľom týchto sankcií je zasiahnuť ruskú vládu, aby zmenila svoju súčasnú politiku a prispela zmysluplne k mierovému riešeniu ukrajinskej krízy. Na základe toho sa zdôrazňuje, že treba zachovať posilnenie alebo reverzibilitu reštriktívnych opatrení EÚ, ktoré závisia od ruského postoja a od riešenia situácie na Ukrajine.

Európska komisia sa snaží riešiť túto nepriaznivú hospodársku situáciu, ktorá prebieha na Ukrajine. Takisto sa snaží riešiť problémy a zdôrazňuje význam záväzku medzinárodného spoločenstva na podporu hospodárskej a politickej stabilizácie a reforiem na Ukrajine. Ďalej Komisia vyzýva členské štáty, aby vytvorili hlavný plán pomoci na zlepšenie podmienok na Ukrajine na základe bázy „viac za viac“. Prostredníctvom týchto opatrení by sa malo zvýšiť úsilie pri poskytovaní pomoci Ukrajine pomocou organizovania investičných konferencií pre darcov v znamení spolupráce s medzinárodnými finančnými inštitúciami. Táto spolupráca by mala byť rozvíjaná s cieľom ďalšieho vymedzenia krokov hospodárskeho a finančného oživenia Ukrajiny, ktoré víta akúkoľvek podporu. Momentálne je poskytnutý balík pre Ukrajinu v hodnote 11 miliárd Eur z Medzinárodného menového fondu, ktorý bude vyplatený v priebehu niekoľkých rokov, ako aj návrh Komisie na rozšírenie tohto balíka o ďalších 1,8 miliardy Eur vo forme strednodobých úverov.

Daný príspevok sa snažil zhodnotiť postavenie slovensko-ukrajinského zahraničného obchodu v rámci diskusií o jednotlivých ukazovateľoch, ktoré tlmočia ich hodnotu a relevantne hodnotia riziko nerovnováhy. Relevancie príspevku spočívajú v celkovom obraze o súčasnom stave ekonomiky. Pri pohľade na vnútorné i vonkajšie ukazovatele sme vyjadrili kľúčové otázky a vyhliadky na budúci ekonomický vývoj Ukrajiny.

Charakter ekonomiky sa vyvíja prostredníctvom predikátov vysokej zraniteľnosti, ktoré sú ovplyvňované vnútornými a vonkajšími šokmi, ktoré sú zodpovedné za súčasný vplyv ukrajinskej krízy, ktorá sa postupne rozširuje a zároveň dostáva do vývoja ekonomiky Ukrajiny. Pomocou porušovania určitých prahových hodnôt sme sa snažili poskytnúť ďalšie hospodárske ukazovatele, ktorými ospravedlňujeme argumenty nerovnováhy a nepravdepodobnosti celkového vývoja. Argumenty zvyčajne vychádzajú z fázy vývoja ekonomiky s nastolenými negatívnymi účinkami, ktoré zdanlivo vyjadrujú budúce nepriaznivé trendy. Na druhej strane sme venovali pozornosť občas problému s kľúčovým významom pre budúcu stabilitu a udržateľný rast produktivity práce a exportnej výkonnosti.

Zoznam bibliografických odkazov

CEER. (2015). *National report 2013 submitted as of 30. June 2014*, Retrieved January 06, 2015, from

- http://www.ceer.eu/portal/page/portal/EER_HOME/EER_PUBLICATIONS/NATIONAL_REPORTS/National%20Reporting%202014/NR_En/C14_NR_Slovakia-EN.pdf
- EU – Ukraine Association Agreement. (2014). *Guide to the association agreement*. Retrieved December 20, 2014, from http://eeas.europa.eu/images/top_stories/140912_eu-ukraine-association-agreement-quick_guide.pdf
- Finweb. (2015). *Ukrajina straší slovenský biznis. Väčšou hrozbou je ale Rusko*. Dostupné 15. 02. 2015, na <http://finweb.hnonline.sk/ukrajina-strasi-slovensky-biznis-vacsou-hrozbou-je-ale-rusko-608512>
- Kašťačková, E. et al. (2009). *Zahraničnoobchodné vzťahy EÚ s vybranými tretími krajinami (Rusko, Ukrajina, Čína, Brazília a Mexiko)*. Bratislava: Vydavateľstvo EKONÓM.
- Kašťačková, E., & Ružeková, V. (2014). *Zahraničnoobchodné vzťahy EÚ s vybranými tretími krajinami III (Južná Kórea, Kanada, Ukrajina a Rusko)*. Bratislava: Vydavateľstvo EKONÓM.
- MH SR (2014). *Ekonomická informácia o teritóriu – Ukrajina*. Dostupné 05. 08.2014, na <http://www.economy.gov.sk/obchodna-spolupraca-sr-s-jednotlivymi-krajinami-podpora-exportu-6663/128348s>
- MZVaEZ SR (2015). *Ukrajina*. Dostupné 10. 01. 2015, na [http://www.mzv.sk/App/WCM/ZU/kyjevzu/main.nsf/vw_ByID/ID_6554E7EB55A7C951C1257A3000547D7E_SK/\\$File/Analyza_vyvoja_zahranicneho_obchodu.pdf](http://www.mzv.sk/App/WCM/ZU/kyjevzu/main.nsf/vw_ByID/ID_6554E7EB55A7C951C1257A3000547D7E_SK/$File/Analyza_vyvoja_zahranicneho_obchodu.pdf)
- Parlamentný kuriér. (2015). *Náš osud záleží od nás*. Dostupné 15. 02. 2015, na <http://www.parlamentnykurier.sk/kur234a235-14/pk234a235-14.pdf>
- Raneta, L., & Kozhabayeva, A. (2010). Makroekonomické porovnanie štátov SNŠ. Prípadová štúdia – Ukrajina a Kazachstan. *Medzinárodné vzťahy*, 10(3), 68 – 69.
- Rokovania. (2014). *Zameranie zahraničnej a európskej politiky Slovenskej republiky na rok 2014*. Dostupné 10. 01. 2014. na <http://www.rokovania.sk/Rokovanie.aspx/BodRokovaniaDetail?idMaterial=23004>
- Samokhvalov, V. (2014). *Relations in the Russia-Ukraine-EU triangle*. Retrieved December 20, 2014. from https://www.academia.edu/8977434/Ukraine_between_Russia_and_the_European_Union_Triangle_Revisited_Europe-Asia_Studies_forthcoming
- SARIO. (2015). *Ukrajina*. Dostupné 03. 01. 2015, na <http://www.sario.sk/sites/default/files/content/files/Ukrajina.pdf>
- ŠÚ SR. (2015). *Ukrajina*. Dostupné 7. 02. 2015, na http://slovak.statistics.sk/wps/portal/ext/home!/ut/p/b1/04_Sj9CPykyssy0xPLMnMz0vMAfGjzOIDzT0tnJwMHQ0s_IJcDTxDHAPcg7xMDA1MTIEKIoEKDHAARwNCsP1o8BKnN0dPuzMfQwMLHzcTQ08HT1CgywDjY0NHI2hCvBY4eeRn5uqX5AbYZBI4qgIAL9TbiU!/dl4/d5/L2dBIS9nQSE/
- ŠÚU. (2014). *Social and Economic Development of Ukraine*. Retrieved June 2, 2014, from http://www.ukrstat.gov.ua/operativ/operativ2014/so_ek_r_u/soekru_u_e/soekru_01_14.zip

UNCTADSTAT. (2014). *Trade structure by partner, product or service-category*. Retrieved June 3, 2014 from <http://unctadstat.unctad.org/ReportFolders/reportFolders.aspx>